

KLIK KLAK!

BEGRIJPEND KIJKEN VOOR FOTGRAFEN

LEES- EN VERTELTEKST ♦ GROEP 5 T/M 8

GEMEENTE
MUSEUM
DEN HAAG

VOOR DE LEERKRACHT

MUSEUMLESBESCHRIJVING

Bijna alle mensen maken wel eens foto's, maar om een echt bijzonder resultaat te krijgen is er veel waar je op moet letten. Wat dacht je van: compositie, standpunt, scherptediepte en licht-donkercontrast? Door goed te kijken naar foto's van kunstenaars en zelf te fotograferen gaan deze begrippen voor de kinderen leven. En belangrijker nog, ervaren ze de zeggingskracht van foto's.

Net als in de schilderkunst kun je binnen de fotografie genres onderscheiden - verschillende specialismen. Sommige fotografen zijn knap in

het vastleggen van mensen of stilleven, anderen fotograferen het liefst gebouwen of landschappen. Eén deel van de museumles bestaat uit het bekijken van de tentoonstelling in het Fotomuseum Den Haag (direct naast het Gemeentemuseum). Hierbij leren de kinderen om kritisch te kijken naar fotografie. Vervolgens gaan ze zelf als fotografen aan het werk. Ieder twee- of drietal krijgt een digitale camera en een foto-opdracht die past bij de tentoonstelling. Het beeldmateriaal wordt na afloop van de les via We-transfer naar school gestuurd.

LESDOELEN

- ♦ De leerlingen bekijken foto's op de tentoonstelling en vertellen over wat zij zien aan de hand van vragen en spelopdrachten rondom beeldende en/of inhoudelijke aspecten.
- ♦ De leerlingen kennen de volgende begrippen: inzoomen, uitzoomen, standpunt, liggend en staand formaat, afsnijding.
- ♦ De leerlingen leren een digitale camera hanteren.
- ♦ De leerlingen fotograferen aan de hand van opdrachten: mens, architectuur en/of stilleven.
- ♦ De leerlingen worden zich er bewust van dat door een ander standpunt in te nemen of in- of uit te zoomen verschillende fotografische beelden van hetzelfde onderwerp ontstaan.

KERNDOELEN

44 ORIENTATIE OP JEZELF EN DE WERELD NATUUR EN TECHNIEK

De leerlingen leren bij producten uit hun eigen omgeving relaties te leggen tussen de werking, de vorm en het materiaalgebruik.

54 KUNSTZINNIGE ORIENTATIE

De leerlingen leren beelden, taal, muziek, spel en beweging te gebruiken, om er gevoelens en ervaringen mee uit te drukken en om er mee te communiceren.

55 KUNSTZINNIGE ORIENTATIE

De leerlingen leren op eigen werk en dat van anderen te reflecteren.

56 KUNSTZINNIGE ORIENTATIE

De leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed.

PRAKTISCHE TIPS

- ♦ Deze lees- en verteltekst is bedoeld om naar eigen inzicht ter voor- bereiding van de museumles te gebruiken. De inhoud ervan is een aanvulling op de inhoud van de museumles en valt hiermee bewust niet samen. U kunt deze tekst bijvoorbeeld (gedeeltelijk) voorlezen, laten lezen, bespreken of als inspiratie gebruiken voor een andersoortige les.
- ♦ Ook treft u tot besluit suggesties aan voor een of meerdere les(sen) na het museumbezoek.
- ♦ Het is voor de leerlingen fijn om bij hun naam te worden aangesproken in het museum. Een naambordje op hun kleding werkt goed.
- ♦ Het is prettig als u de kinderen alvast zou willen uitleggen dat kunstvoorwerpen in een museum niet aangeraakt mogen worden.

- ♦ Het is toegestaan tijdens de museumles foto's van uw leerlingen te maken – zónder flits/statief.

© Gemeentemuseum

Den Haag

Productie: sector Educatie
en afdeling Foto & Vorm
december 2016

Deze lees- en verteltekst is
ook te downloaden vanaf
onze site:

www.gemeentemuseum.nl

Ook handig in het geval u
in de klas beschikt over een
digibord.

Foto omslag (onder):
Koos Breukel *Stijn, Hidde &
Wouter Frans, Bergen NH*, 2003
Courtesy Van Zoetendaal

VOOR DE LEERLING

SCHRIJVEN MET LICHT

'Fotografie' is een woord dat uit het Grieks komt. Het betekent letterlijk 'schrijven met licht'. Hoe werkt het? Pal achter de lens van de camera zit een lichtgevoelige chip. De dingen die je wilt fotograferen bepalen de manier waarop het licht door de lens binnenkomt. Een grote boom is donkerder dan de lucht er omheen en dat tekent zich af op de chip. Zo ontstaan afbeeldingen van dingen die je kunt zien.

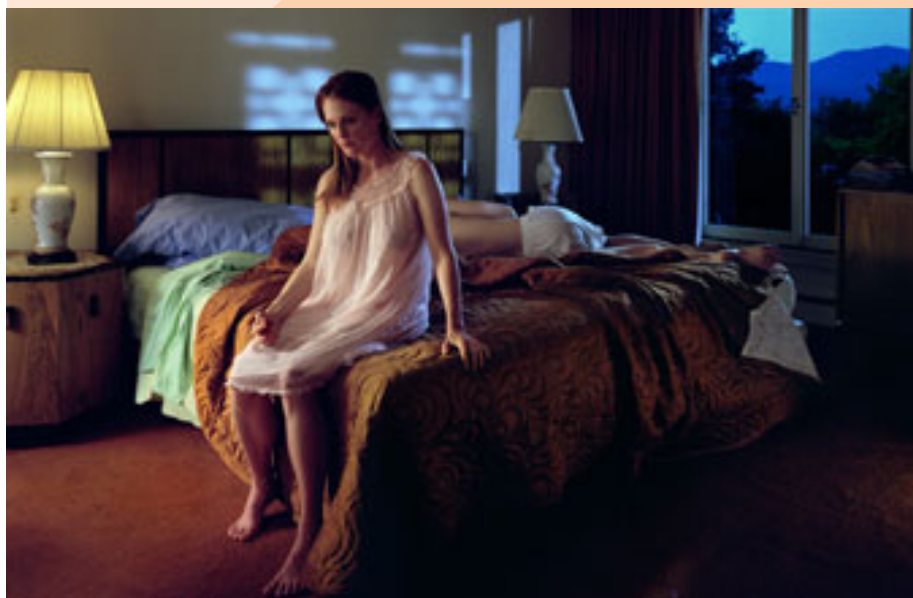
OM TE BEDENKEN

Waarom kun je in het donker niet zonder flits fotograferen?

NEGATIEF EN POSITIEF

Digitale camera's bestaan nog niet zo lang. Voorheen stopte je een fotorolletje in je camera. Daarmee kon je hooguit 36 foto's maken, dan moest je een nieuw rolletje kopen. Je kon die foto's niet direct bekijken, het rolletje moest eerst bij de fotowinkel worden ontwikkeld en worden afgedrukt. De ontwikkelde rolletjes noem je negatieven. Als je negatieven tegen het licht houdt zie je de dingen hierop met heel andere kleuren staan.

De kleuren zijn omgekeerd ten opzichte van de werkelijkheid. Een voorbeeld: een portretfoto van een lachende vrouw met een lichte huidskleur, donkerbruin haar, gekleed in een groene jurk geeft een negatief waarop je ziet: een vrouw met een donker gezicht, zwarte tanden, wittige haren en een oranje jurk aan. Van een negatief kun je een afdruk maken op papier en dat is een foto. Op een foto zie je de dingen weer zoals je ze had gezien toen je er een foto van maakte.

OM TE PUZZELEN

Hoe ziet het negatief van een foto er uit waarop staat: een lachende man met een donkere huidskleur, zwart haar en een rode voetbalbroek?

Zijn tanden zijn dan:

.....

Zijn huid is dan:

.....

Zijn haar is dan:

.....

Zijn voetbalbroek is:

.....

OM ZELF TE DOEN

Teken hoe jij denkt dat het negatief van deze foto er uitziet.
Denk goed aan spiegelbeeld.
Je zou een spiegelkje als hulpmiddel kunnen gebruiken.

FOTOGRAFIE: VROEGER EN NU

Vroeger

In 1839 werd de fotografie uitgevonden door meneer Daguerre. De foto's werden gemaakt op een koperen plaat, je kon ze niet afdrukken op papier zoals dat nu kan.

Mensen hadden vroeger geen eigen fototoestel, zij lieten portretfoto's maken bij de fotograaf. Misschien heb je in een film wel eens gezien hoe dat ging: een fotocamera op poten met een zwart doek waaronder de fotograaf zijn hoofd stak. Bij het afdrukken klonk een harde plof. Er bestonden alleen nog maar zwart-wit foto's. Later werden de fototoestellen steeds kleiner, makkelijker in het gebruik en een stuk goedkoper. Pas zestig jaar geleden kwamen fototoestellen in de winkel te liggen waarmee je in kleur kon fotograferen.

Nu

Nu hebben bijna alle mensen in het Westen een fototoestel. De laatste ontwikkeling is digitale fotografie. Steeds meer mensen doen hun camera's weg en gebruiken een mobiele telefoon met camera. Digitale foto's kun je opslaan op de computer, delen op het internet en zelfs manipuleren (veranderen) met computerprogramma's, dat kon vroeger niet. Omdat je voor een digitale camera geen fotorolletje meer nodig hebt is fotograferen ook nog eens veel goedkoper dan voorheen. Niet zo vreemd dus dat we nu veel vaker foto's nemen.

OM TE VRAGEN AAN JE VADER, MOEDER, OPA OF OMA

- Zijn er foto's of fotoalbums van vroeger in jullie familie?
- Uit welke tijd stamt de oudste foto die jullie hebben?
- Wie staan hier op afgebeeld?
- Je grootouders, overgrootouders of misschien zelfs je betovergrootouders?

FOTOGRAFIE: KUNST?

We kijken elke dag naar foto's: in tijdschriften, kranten, op internet, schoolboeken, enzovoort. Je let er soms niet eens bewust op. Toch zijn foto's soms meer aandacht waard. Sommige foto's worden tentoongesteld in musea. Maar wanneer noem je fotografie eigenlijk kunst? je kunt zeggen: foto's zijn kunst als een fotograaf op een heel eigen en bijzondere manier de wereld vastlegt. Hij of zij fotografeert niet af en toe voor de pret, maar doet dat vanuit een idee. Meestal heeft een kunstfotograaf een opleiding gedaan aan de kunst-academie. Fotografen hebben vaak specialismen. Je kunt natuurlijk niet goed zijn in alles. De ene fotograaf houdt vooral van het fotograferen van mensen. Een ander fotografeert het liefst gebouwen, of juist de natuur.

OM TE DOEN

Bekijk de twee foto's. Wat is er hetzelfde, wat is er anders? Waar zijn de foto's denk je gemaakt?

BEGRIJPEND KIJKEN

Stel je voor dat er geen fotografie zou zijn. Dat je geen foto kan maken van dat leuke verjaardagsfeestje of van die leuke vriend of vriendin. Veel foto's die we maken zijn bedoeld om persoonlijke herinneringen vast te leggen. Maar, foto's zijn ook heel handig om mensen een indruk te geven van hoe het er aan de andere kant van de wereld uit ziet, of wat er vijftig jaar geleden ergens gebeurde. Niet voor niets staan er foto's bij het nieuws in de krant en op internet. Een fotograaf kan met één beeld heel wat vertellen. De fotograaf bedenkt waar hij een foto van wil maken, kijkt door zijn camera, kiest wat er op het beeld komt te staan en wat buiten de kaders van het beeld valt en drukt de knop in. Klik klak: je kijkt door de ogen van de fotograaf naar de wereld. Maar wat is er eigenlijk te zien op foto's? Door goed naar foto's te kijken kun je veel meer ontdekken dan je denkt.

NAAR HET MUSEUM

Binnenkort komen jullie met de klas naar het Fotomuseum Den Haag. Hier ga je foto's bekijken van beroemde fotografen. Je leert een aantal 'genres' herkennen, zoals: portret, architectuur, landschap en stillevens. Wat maakt de foto's op een tentoonstelling zo bijzonder? Wat valt er op de foto's allemaal te ontdekken? We gaan de trucs afkijken bij de kunstenaars en daarna mogen jullie zelf aan het werk als fotografen. In twee- of drietallen krijgen jullie een fotocamera en een foto-opdracht.

LESSUGGESTIES

VOOR NÁ DE MUSEUMLES MET DE FOTO'S GEMAAKT IN HET MUSEUM

Als het digitale beeldmateriaal eenmaal op school is, kan er met de foto's verder worden gewerkt. De leerlingen kunnen bijvoorbeeld:

- ♦ De beste foto's (prints) uitkiezen en er een tentoonstelling mee inrichten op school,
- ♦ al dan niet gecombineerd met een prijs voor de allermooiste.
- ♦ Een keuze uit de foto's op de website van school plaatsen.
- ♦ Er collages mee maken, al dan niet gecombineerd met foto's uit kranten en tijdschriften.

NIEUWE FOTO'S MAKEN

Een extra lesje fotografie kan natuurlijk ook. Vraag enkele ouders hun camera uit te lenen.

Er zijn talloze foto-opdrachten mogelijk: .

Er zijn talloze foto-opdrachten mogelijk:

- ♦ Fotografeer je lievelingsplek op school
- ♦ Fotografeer de kleutertjes van groep 1-2 in hun spel.
- ♦ Maak portretfoto's van je klasgenoten.
- ♦ Stel schoolstillevens samen met schriften, bordenwissers, krijtjes etc. en fotografeer deze.
- ♦ Of laat de kinderen in overleg zelf één opdracht voor de klas formuleren

De kinderen brengen op deze manier in praktijk wat ze geleerd en gezien hebben in het Fotomuseum, o.a.: in- en uitzoomen, je bewust zijn van afsnijding, de manier waarop je de camera vasthoudt (liggend of staand) en van je eigen standpunt als fotograaf. In aansluiting hierop zijn de eerder genoemde lessuggesties (tentoonstelling, website school en collages) ook bruikbaar.

Nabespreken: laat de kinderen kijken naar hun eigen werk en dat van anderen, waarbij zij vertellen over de verschillen en overeenkomsten.

GEBRUIKTE BRONNEN

- ♦ C. Geljon e.a., Palet voor het VMBO, uitg. Thieme-Meulenhoff, 2001;
- ♦ F. Hoekstra e.a., Rndom fotografie, Centrum Beeldende Kunst, Groningen/Groninger Museum.